25 augustus 1914

Parijs, 24 augustus. Naar de Liberté verneemt is Charleroi nog steeds het centrum van de slag, welke op beide oevers van de Samber is begonnen. Gisteravond werd zwaar kanongebulder gehoord tot Maubeuge toe. Ook wordt geschutvuur gehoord ten noordwesten van Jeumont in de richting van Bergen. Tal van gekwetsten zijn te Maubeuge en te Valenciennes aangekomen. Zij verklaren gewond te zijn in een hevig gevecht, dat eergisteren bij Marchiennes (ten zuidwesten van Charleroi) is geleverd.

De Temps verneemt dat de Duitsers zaterdag tussen 12 en 2 uur 's middags een villa boven Charleroi hebben beschoten en in brand gestoken. Zij waren langs de linkeroever van de Samber gekomen. Zaterdagavond kwamen de Fransen aan. De Duitsers schoten op hen uit de huizen in de benedenstad, waarop de Fransen dat deel der stad begonnen te bombarderen.

Zaterdag hebben de Duitsers Marchiennes, Monceau, Anderlues, Chatelet, Chatelineau, Fontaine en Evêque (plaatsjes in de omgeving van Charleroi) in brand gestoken. Ook hebben ze Thuin ten zuiden van Charleroi bezet.

Over de grote veldslag in België heeft het Franse ministerie van Oorlog hedenmiddag om 3 uur bekend gemaakt dat de Fransen een drievoudige aanval doen. Eén leger is van Waver in zuidelijke richting vertrokken en rukt over Neufchâteau tegen de Duitsers in Luxemburg op; een tweede leger, vertrokken van Sedan, trekt door de Ardennen en valt de Duitsers aan op hun opmars tussen de Lesse en de Maas; het derde leger, in de streek van Chimay, valt de Duitse rechtervleugel aan tussen Samber en Maas. Het wordt gesteund door een Engels leger, dat uit de omtrek van Bergen is vertrokken.

Er zijn verscheidene aanwijzingen dat de krachtige inzet van de strijd door de Engelsen een gunstige werking heeft, zowel materieel als moreel.

Antwerpen, 24 augustus. De vandaag ontvangen berichten over de veldslag in Zuid België op de lijn Luxemburg-Bergen, zijn zeer gunstig voor de bondgenoten.

Parijs, 24 augustus. Het heden uitgegeven officiële communiqué luidt: onze legers die tegenover de vijand staan, zijn eergisteren overal tot een onstuimige aanval overgegaan. Tussen de Moezel en Bergen woedt thans over de hele linie een grote veldslag. Er wordt met verbittering gevochten.

Londen, 24 augustus. Het officiële persbureau meldt, dat het Engelse leger de hele zondag zelfs tot na het vallen van de avond met de vijand slaags is geweest in de buurt van Bergen en zijn stellingen heeft behouden. Het persbureau heeft geen kennis van de verliezen in deze strijd. De lijst zal zo spoedig mogelijk openbaar gemaakt worden.

Parijs, 24 augustus. Hier van betrouwbare zijde ontvangen berichten van het slagveld in België, melden, dat de Engelsen krachtig aan de strijd deelnemen. De Engelse artillerie heeft grote uitwerking.

Antwerpen, 24 augustus. Koning Albert heeft luitenant-generaal Bertrand bevorderd tot generaal wegens zijn dappere houding tegenover de vijand.

Berlijn, 24 augustus. Duitse spoortreinen rijden zonder bezwaar tot Luik door. De Duitsers geven toe, dat de Franse officieren heldendaden verrichten. Maar ze bereiken niets tegen de grotere voortreffelijkheid van de Duitse geweren en kanonnen.

Maastricht, 25 augustus. Van een heer, die vandaag uit Visé kwam, hoorde ik dat daar nog steeds huizen in brand gestoken worden. Vanmiddag zelfs brandden er nog een veertigtal huizen. Uit het gedeelte van Visé aan de overkant der brug werd nog een gewonde Belg gebracht; hij schijnt bij ongeluk een schot in het been gekregen te hebben. In Eben, Emaal en Kanne was niets meer van Duitse troepen te bespeuren.

Volgens een ooggetuige uit de buurt van Luik is daar alles kalm, ongeveer 45 huizen zijn er in de as gelegd.

Indrukken uit Luik. Een onzer oorlogscorrespondenten schrijft ons op 23 augustus uit Luik:

In de avenue Rogier, in het centrum van Luik gelegen, heb ik een dier staaltjes van volharding, doorzettingsvermogen en wil tot slagen gezien, die het legerbestuur der Duitsers tentoon spreidt, en werkelijk vermelding waard is. Het zware geschut, dat natuurlijk de bewegingen van het leger niet in eerste linie behoeft te volgen, en slechts gebruikt wordt wanneer de dringende noodzakelijkheid het gebiedt in te grijpen, was eerst na de bezetting der stad Luik in de stad aangekomen. Het vervoer dier machtige kanonnen kost uit de aard der zaak zeer veel tijd, vandaar dan ook dat de forten te Luik het zo lang tegen de Duitse troepen hebben kunnen uithouden; immers bij de eerste aanval was in hoofdzaak slechts veldgeschut ter beschikking, waarvan de werking tegen de gepantserde en gebetonneerde werken der forten was als die van een proppenschieter tegen een zandzak.

Toen echter het zware belegeringsgeschut was aangekomen en opgesteld, hebben onderscheiden forten het niet meer kunnen houden en zijn toen opgegeven. Door het in bezit nemen der forten kwam het zware geschut vrij en kon weer voor hetzelfde doel tegen

andere forten worden gebruikt. Daar nu de eigenlijke stad Luik gemiddeld ongeveer 6000 à 7000 m van de forten is verwijderd en deze dus door in die stad opgesteld belegeringsgeschut konden worden onder vuur genomen, werd een tweeledig doel bereikt. En wel ten eerste, dat niet ieder fort afzonderlijk behoefde beschoten en belegerd te worden, waarvan tijdverlies voor de artillerie het gevolg zou zijn, ten tweede, dat een verplaatsing over grote afstanden der stukken niet behoefde plaats te hebben. Daarbij, en dit is niet uit het oog te verliezen, konden bij een beschieting der forten van Luik uit, de Duitsers vrijwel zeker zijn dat hun vuur niet uit de forten zou worden beantwoord. De Belgische artillerie toch zou dan allicht bezitting en eigendom der landgenoten hebben vernield.

Om nu, na deze onwillekeurige afdwaling terug te komen tot hetgeen ik op weg naar de Avenue Rogier kon waarnemen en te komen tot wat zo mijn bewondering gaande maakte, zal het de in allerhande militaire wetenschappen minder ingewijde lezer wel duidelijk zijn, dat vestinggeschut van zo zwaar kaliber een enorme gewicht heeft. In onderdelen nu waren de stukken binnen Luik gebracht, stuk voor stuk gedemonteerd, om later weer te worden in elkaar gezet. Het transport geschiedde eenvoudig op speciaal daarvoor meegebrachte rails, die over de geasfalteerde straten gelegd waren. Bewonderenswaardig toch ook hier is het, hoe alles geregeld en voorzien was. Er werd en mocht niet op worden gerekend misschien rails van tramlijnen voor het gebruik te zullen vinden, of die in een aan industrie zo ongemeen rijke stad als Luik te zullen aantreffen, neen, niets mocht van het toeval afhangen, van het toeval dat zo belemmerend, ja verlammend kan werken op voorgenomen belangrijke militaire operaties.

Inmiddels deed de maag haar rechten gelden. Ik had een indruk gekregen van het doen en doorzetten der Duitsers in een veroverde veste, het werd tijd eens eraan te gaan denken ook voor de

inwendige mens te zorgen. Wellicht had ik de gelegenheid gedurende het dejeuner nog eens deze of gene officier te spreken en met hem aan het keuvelen te raken. Holländer te zijn is werkelijk een soort introductie, mits niet op zijn pas vermeld staat dat hij … journalist is. Mij was opgevallen, dat in het Grand Hotel verscheidene generale stafofficieren in- en uitliepen. Werkelijk waren daar, zoals mij bij informatie bleek velen van die tot het intellectuele puikje van het leger behorende officieren ingekwartierd, of beter hadden er zich ingekwartierd, en was er een tijdelijk bureau gevestigd. Aangezien ik van de veronderstelling uitging, dat in een hotel en dan nog wel in een Grand Hotel, wel een dejeuner zou zijn te verkrijgen, stapte ik vrijmoedig binnen.

Het wemelde er van ordonnansen. Kelners zag ik bijna niet. Eindelijk kon ik zo een zwartgerokt heerschap te pakken krijgen. Geben Sie mir die Karte bitte. Hoogst verwonderd, vragend, gezicht van de anders goedige uitziende en in normale omstandigheden zo serviele bediende! Ik wilde mij nog duidelijker uitdrukken, misschien kon hij denken dat ik een land- of stafkaart bedoelde. “Ich meine eine Frühstückskarte.” Hier werd het toppunt der verwondering bereikt. “Eine Frühstückskarte? Die haben wir hier nicht. Ausserdem speisen hier nur die Herren Officieren.” Ik merkte duidelijk, dat ik in de stad was waar de civilist “nur”, de militair “alles” is.

Dus een ander restaurant opgezocht. Ik belandde in de “Phare”, waar ik een dier onvoorziene ontmoetingen had, die slechts journalisten in de uitoefening van hun vak kunnen hebben. Tot mijn niet geringe verbazing zag ik daar, verscholen achter een “goed merk” zitten twee Hollandse collega’s.

Grote verbazing ook hunnerzijds. Hoe ik er gekomen was. Ik vertelde mijn lijdensweg en zag met weemoed naar mijn bestofte onderdanen. Luik, het doelpunt der krantenschrijvers, was ook hun

voornemen geweest reeds lang met een bezoek te vereren. Er was trouwens een onderlinge, zij het ook geheime, wedstrijd wie het eerst die stad zou binnendringen. Gedurende het dejeuner werd van gedachten gewisseld en wederkerig steun en hulp toegezegd bij het bezorgen van particuliere brieven uit Nederland aan daar wonende landgenoten gericht ofwel bij het inzamelen van informatie over personen, zaken en wetenswaardigheden. In Maastricht zouden we elkaar weerzien, ‘s avonds, anders de volgende dag. En zo toog weer ieder zijns weegs vertrouwend op onderlinge, collegiale medewerking, die niet beschaamd werd.

Tegen zes uur verliet ik weer de woelige stad. Een flinke mars terug lag nog voor me. Geen hindernissen of moeilijkheden deden zich voor tot voor de brug bij Lixhe. Een wachtpost hield mij aan. Aan mijn verzoek tot de commandant te worden geleid, werd niet op bepaald beleefde wijze voldaan. Doch het gelukte mij na enige pourparlers de man te overtuigen dat het zijn plicht was aan mijn verzoek te voldoen. Zo dicht bij de Hollandse grens, na zoveel moeite gedaan te hebben een plan ten uitvoer te brengen en dan nog de kans te lopen terug te worden gestuurd langs dezelfde weg en te voet, dat was werkelijk te veel verlangd. De officier, beleefd, correct, doch beslist optredend, maakte zwarigheden mij te doen passeren, immers het was avond en reeds donker. Mijn bekendheid met de Brückehauptmann aan de andere zijde verrichtte opnieuw wonderen. Naast een ijzig zwijgend onderofficier, een man waaruit ook geen één woord te krijgen was, met geladen geweer waarop de bajonet, kon ik mijn tocht over de brug vervolgen.

De handen had ik op de rug; hij zou wellicht kunnen denken dat ik een of ander moordtuig verborgen had in de zakken van mijn pantalon en onverhoeds, zoals was voorgekomen, daarvan had willen gebruik maken. Met de meeste welwillendheid werd ik door mijn nieuwe kennissen ontvangen. Op mijn aandringen kreeg ik een

pionier mee, die mij tot dicht bij de Nederlandse grenzen ter mijner veiligheid zou vergezellen. Daar trof ik weer mijn auto, waarin ik, is het niet begrijpelijk, ingedut was toen ik mijn hotel bereikte en daar nog even het kort bericht samenvatte dat u telegrafisch heeft bereikt.

Over mijn tocht naar Aken en ander nieuws schrijf ik u morgen.

De Franse regering deelt mee dat de grote slag in het zuiden van België tussen de Duitse en de gecombineerde Franse en Engelse legers, vermoedelijk verscheidene dagen zal duren. Het front der legers staat op een lijn van Bergen tot aan de grens van Luxemburg. De krijgsverrichtingen zijn vooral op de rechtervleugel van de Fransen, door het moeilijke terrein, lastig.

De grote slag in Zuid België.

De Fransen trekken terug.

Parijs 25 augustus. Te middernacht maakt het ministerie van Oorlog bekend, dat het Franse leger, dat had aangevallen, heeft moeten terugtrekken. Aan beide zijden zijn aanzienlijke verliezen geleden.

Het is te verwachten, aldus verder het officiële bericht, dat de Duitse cavalerie, over Roubaix en Tourcoing (bij Rijsel), een gedeelte van het Franse grondgebied zou binnentrekken. Niettemin blijft het Franse defensief ongeschokt.

Parijs, 25 augustus. De verdere bijzonderheden van het officiële bericht van middernacht zijn, dat ten westen van de Maas het Engels leger, dat op de linkervleugel stond, werd aangevallen door de Duitsers. Zich bewonderenswaardig houdend onder het vuur, hebben de Engelsen met hun gewone onbewogenheid weerstand geboden.

Het Franse leger (blijkbaar eveneens ten westen van de Maas) ging zelf tot de aanval over. Twee legerkorpsen, waaronder de troepen uit Afrika, hadden een zeer moorddadig vuur en tegenaanvallen te doorstaan. Ze hebben moeten terugtrekken na de vijand reusachtige verliezen te hebben toegebracht.

Ten oosten van de Maas zijn de Franse troepen door een zeer moeilijk terrein opgerukt. Zij werden krachtig aangevallen en hebben eveneens moeten terugtrekken.

De worsteling, zo luidt verder het officiële bericht, zal gedurende verscheidene dagen een wisselend verloop hebben. Het Franse leger neemt een verdedigende houding aan tot op het ogenblik, dat generaal Joffre opnieuw het bevel tot de voorwaartse beweging zal geven. Het Duitse leger heeft zozeer geleden, dat het de tegenaanval moet staken om nieuwe stellingen in te nemen.

Londen, 25 augustus. Uit een bericht van de Franse ambassade blijkt, dat de Fransen ten westen van de Maas bij hun aanval gestuit zijn op een tegenaanval van het keurkorps der Pruisische garde, die er na reusachtige verliezen geleden te hebben in slaagde de Fransen terug te werpen.

Ten oosten van de Maas werden de Fransen bij hun oprukken blootgesteld aan een krachtige tegenaanval in de uitlopers van de bossen. Ze werden gedwongen terug te trekken over de Semois (langs de grens van Belgisch Luxemburg en Frankrijk).

Onze troepen, deelt de Franse ambassade verder mee, en de Engelse troepen kregen toen bevel de stellingen in te nemen op de dekkingslinie, die niet zou zijn verlaten, als niet de bewonderenswaardige inspanning der Belgen ons in staat had gesteld in België op te rukken. Onze cavalerie heeft in het geheel niet

geleden. Ons geschut heeft zijn overwicht bewezen. De officieren en soldaten verkeren in de beste fysieke en morele toestand.

Parijs, 25 augustus. De Echo de Paris heeft laat in de nacht nog de volgende bijzonderheden van militaire zijde vernomen.

Zaterdag en zondag hadden we door een offensieve beweging getracht, het Duitse leger, dat dan terug had moeten trekken, in tweeën te snijden. Sedert hebben wij de aanvallende beweging voortgezet, die nu een verdedigende is geworden.

Aan de kant der Fransen, aldus verder de Echo de Paris, stonden ongeveer 400.000 man en 40.000 Engelsen.

Op een gegeven ogenblik waren de troepen uit Afrika ten westen van de Maas meester van het terrein. De Duitsers wankelden, doch in het dreigende gevaar lieten zij de garde stormlopen.

Onze Afrikaanse troepen hebben toen, verzwakt door de grote verliezen, moeten wijken, doch de Pruisische garde was als gedecimeerd.

De bondgenoten zijn in België op aanzienlijke Duitse strijdkrachten gestoten. Tegenover de 440.000 man der bondgenoten moeten 700.000 tot 800.000 Duitsers staan. De Duitsers hadden de voordeligste stellingen; wij zijn onder ongunstige omstandigheden tot het offensief overgegaan.

De goede dekkingslinie, waarop wij ons hebben teruggetrokken, is die, welke wij reeds van de eerste dag der mobilisatie af hadden bezet.

Oostende, 24 augustus. Ik heb zojuist een onderhoud gehad met een vluchteling uit Charleroi, die een gedeelte van de reusachtige slag

heeft bijgewoond, die sinds zaterdagmorgen in het zuiden van België aan de gang is (was). Het doel van de Duitsers, die langs alle beschikbare wegen uit het oosten en westen van Brussel kwamen opzetten, was een overgang over de Samber te forceren, op zoveel plaatsen als maar mogelijk is, teneinde Frankrijk te kunnen binnenrukken. Dat laatste zou dan waarschijnlijk langs de linie Valenciennes-Maubeuge plaats hebben.

Mijn zegsman verklaart, dat in de vorige week Franse cavalerie, dragonders en Afrikaanse jagers van Charleroi ver noordwaarts waren getrokken. Na een gevecht bezetten zij Gembloux; maar omdat zij onvoldoende door infanterie gesteund waren, moesten zij voor de opmars van een talrijke Duitse macht terugtrekken op Charleroi. De Duitsers kwamen langs de wegen van Genappe en Fleurus voor Charleroi. Dat was zaterdagmorgen omstreeks 8 uur.

Op de Avenue du Viaduc hadden de Fransen machinegeweren opgesteld, die de weg van Genappe bestreken. Ook bij de Waterloopoort, waar de weg van Fleurus de stad binnenkomt, waren machinegeweren opgesteld. Echter waren slechts weinig mensen voor de bediening van de machinegeweren aangewezen.

De Duitsers dwongen 10 mijnwerkers, die nog zwart van de mijn, van hun werk kwamen, om voor de colonne te lopen, die de stad trachtte binnen te komen. Deze mijnwerkers hadden hun veiligheidslampen nog in de hand.

Mijn zegsman deelde ook nog mee, dat bij een ander gevecht in dezelfde streek de Duitsers zes burgers dwongen om aan het hoofd te gaan van een troep, bestaande uit een paar honderd man Duitse soldaten.

Bereden Duitsers, die het land en de stad doorkruisten, stootten overal op Franse ruiterij en werden teruggedreven. De Franse infanterie was thans in voldoende sterkte opgedaagd om aan de Duitsers het hoofd te bieden. Voor zover men te weten kon komen, namen de Engelse troepen op een ander punt van de linie aan de slag deel. De hun opgedragen taak is uiterst belangrijk.

Andere pogingen der Duitsers om door te breken in de richting van Anderlues en Jumet werden bij Jumet afgeslagen.

Diezelfde dag is verder naar het noorden een afdeling Fransen van vijfhonderd man door de Duitsers in een bos in een hinderlaag gelokt en, naar het gerucht gaat, vernietigd.

De Franse artillerie nam toen het bos onder geschutvuur en verdreef de Duitsers.

Het resultaat van de strijd was, volgens deze berichtgever, die een lange en moeilijke tocht had gedaan van Charleroi naar Chimay en dan verder oostwaarts, dwars door België, dat tot op zondag, de Duitsers op alle punten waren tegengehouden.

Berlijn, 24 augustus. Meer voldoening dan de overwinningen op de Fransen wekte hier het bericht, dat ook een brigade Engelse ruiterij verslagen is. De Duitsers snakken er naar, om met de Engelsen af te rekenen. De verbittering tegen Engeland is daarom zo groot, omdat men algemeen het gevoel heeft, dat Engeland de oorlog had kunnen, maar niet heeft willen verhinderen.

Berlijn, 25 augustus. Van de vesting Namen zijn vijf forten en de stad in onze handen.

Vier forten worden nog beschoten. Een val lijkt op handen te zijn.

Was getekend von Stein, kwartiermeester-generaal.

Maastricht, 25 augustus. Een Nederlander uit Namen, die hier gisteren aankwam, vertelde, dat de Duitsers reeds vijf forten genomen hadden. In de forten zijn Fransen en Engelsen.

Een ander, uit Tongeren komend, vertelde daar 42 wagons met gewonde Duitse soldaten te hebben zien voorbijtrekken.

Berlijn, 25 augustus. De hele Belgische pers, met uitzondering van de bladen, die in Antwerpen verschijnen, komt uit in het Duits.

De door Duitsland benoemde gouverneur heeft bekend gemaakt, dat naast het Duits ook de Franse taal gehandhaafd blijft.

Van militaire zijde schrijft men ons:

Een hooggeacht lezer deelt ons, door bemiddeling van de redactie, mee, dat de Duitse troepen, welke voor Luik streden, wel degelijk gemobiliseerde afdelingen kunnen geweest zijn. Hij grondt dit vermoeden op het feit, dat hij de eerste augustus in de trein tussen Keulen en Holland gehoord heeft uit een gesprek van een Duits hoofdofficier, dat het zevende korps toen al gemobiliseerd was. Later vernam hij, dat in de buurt van Duisburg 25.000 telegrammen waren verzonden, om leger- en landweerplichtigen individueel op te roepen.

Hoewel de Duitser, bewust van eigen kracht, zich dikwijls schuldig maakt aan wat wij noemen opsnijderij (wat hem heus niet kwalijk is te duiden), kan het wel degelijk waar zijn, dat delen van het genoemde korps op verhoogde sterkte zijn gebracht. De Duitse militaire autoriteit houdt niet van halve maatregelen!

Men gelieve echter te bedenken dat mobilisatie niets meer betekent dan de sterkte aan manschappen aanvullen. Elke troep heeft zijn trein en de treinvoertuigen zijn, op enkele na, in vredestijd niet bespannen. De lezer zal ons niet kwalijk nemen, dat we het juiste aantal voertuigen van een Duits korps niet, zonder aantekenboekje, kunnen opgeven. Wij schatten het op 1800 à 1900, de artillerie niet meegerekend. Deze voertuigen moeten grotendeels worden opgeladen, tuigen gepast, enzovoort. Is dit alles gereed, dan volgt nog het inladen en vervoer per trein. De sterkte van een legerkorps met grote trein stellende op 42.000 man, 14.000 paarden en 2200 voertuigen, kunt u zelf nagaan wat daarvoor nodig is, aan aantal treinen en tijd. Die treinen moeten met tussenruimte van bijvoorbeeld een half uur rijden, indien ze dezelfde lijn volgen, en, wat erger is, weer worden ontladen. Kan dit aan de stations niet geregeld geschieden, dan staat de zaak spoedig stop.

Niettegenstaande de gegevens van waarde hierboven vermeld, durven we blijven volhouden, dat de beproefde strategische overval van Luik niet is geschied ondermeer door het gemobiliseerde zevende korps. Wel zal, zoals de hooggeachte berichtgever meldt, de sterkte der infanterie zijn opgevoerd en misschien ook de artillerie met verminderde bespanning zijn uitgerukt, op oorlogssterkte was het korps echter, naar onze mening, niet.

Merkwaardig, dat een ander belangstellend lezer ongeveer 10 augustus aan de redactie schreef dat hij beslist wist dat het zelfde zevende korps nog niet was vertrokken. Hij heeft die dag de troepen nog te Munster gezien en wist ook van familieleden, dat er nog geen bevel tot vertrek was gegeven.

Enfin, hoe de vork in de steel zit zullen we later vernemen, wanneer de grote generale staf te Berlijn de gegevens publiceert.

Van Duitse zijde.

Aan telegrammen, gisteren van Duitse zijde uit Berlijn, aan ons gericht, ontlenen wij, met weglating van veel dat reeds bekend is of overbodig lijkt, het volgende:

In het zuiden omsingelt het leger van de Beierse kroonprins steeds enger de Franse troepen, die zich oplossen.

In België rukken de Duitsers stelselmatig door.

Behalve de munitiefabriek van Herstal is ook die te Seraing in Duits beheer genomen. De arbeiders bieden zich willig aan, vooral nu hun om de duurte der levensmiddelen 50 percent opslag wordt gegeven. (Van andere zijde hebben wij vroeger al het bericht gebracht, dat het werkvolk zich niet aanbiedt.)

De oorlogsschatting (in Luik vermoedelijk), die hier te Berlijn zeer matig wordt gevonden, wordt nu, na aanvankelijke terughouding, geregeld geheven.

De uitwerking van de beschieting van Namen wordt steeds duidelijker.

Het zware belegeringsgeschut, dat de forten van Luik heeft vernield, is nog volkomen in goede staat. Eerst als het maximum aantal schoten, dat voor elk soort geschut in Duitsland vast staat, is afgevuurd, vermindert gaandeweg de schootsverheid, maar ook dan nog zijn de vuurmonden bruikbaar. De kanonnen van 7,7 cm van de artillerie te voet kunnen zonder schade ten minste 6000 schoten afvuren; de kanonnen van 10 cm ten minste 4000 en de zware veldhouwitsers 02 ten minste 6000. De veldartillerie heeft bij de kanonnen van 3,7 cm nog bruikbare vuurmonden na 7400 tot 7500

Schoten. Zelfs het belegeringsmortier van 21 cm is in staat zonder afwijkingen 6000 schoten te geven.

Een Engels oorlogscorrespondent, die bij de gevechten te Dinant is geweest, constateert, dat de Duitse geweren humane wonden (indien een dergelijke uitdrukking door de beugel kan) maken. Hij had een Franse soldaat gezien, die vijf kogelwonden had gekregen. Er waren geen edele delen en geen beenderen geraakt, en de soldaat zal spoedig weer in de gelederen kunnen terugkeren. De correspondent maakt ook de opmerking, dat van de Franse gewonden, de meesten aan benen of onderlijf waren getroffen. Er is een verband tussen dit feit en de uit de verte zo duidelijk waarneembare broeken der Franse soldaten.

Belgisch nieuws.

We knippen uit de Nieuwe Gazet (van Antwerpen) de volgende berichten:

Een hoofdofficier, ondervraagd naar het aantal doden en gewonden van het Belgisch leger, antwoordde: “Daaromtrent is niets met zekerheid bekend.” Sommige die als gekwetst waren opgegeven, zijn eenvoudig door vermoeienis overmand. Velen die op het appel ontbreken zijn krijgsgevangen. Men meent niet ver van de waarheid af te zijn als men de verliezen gezamenlijk begroot op 10.000 man, lichtgewonden inbegrepen. Na de verschrikkelijke gevechten, welke men kent, lijkt dit getal niet hoog, vooral als men bedenkt, dat er ongeveer 250.000 Belgen in het vuur zijn geweest. Gelijk men weet, heeft vooral het korps der officieren veel geleden. Enkele compagnies hebben al hun officieren verloren.

Ontsnapping van 800 Belgische soldaten.

De Nieuwe Gazet bevat het volgende levendige verhaal, beschrijvende hoe 800 Belgische soldaten uit Luik ontsnapt zijn :

Zaterdagavond zijn te Namen 800 Belgische soldaten aangekomen, welke rond de forten van Luik waren achtergebleven en als bij mirakel aan de Duitse troepen ontsnapt zijn.

Een officier verhaalt die aftocht aldus:

Wij bezetten de plaats tussen de forten van Chaudfontaine en Embourg. Wij waren een 600, behorende tot het eerste bataljon van het 34e linie. Het bevel de plaatsen tussen de forten te ontruimen, gegeven in de nacht van woensdag tot donderdag, werd door ons niet ontvangen, daar de brenger ervan ongetwijfeld gedood was en alle telegrafische en telefonische gemeenschap onderbroken was. Wij bleven dus afgezonderd te midden der Duitse troepen, die van alle kanten schoten en de forten kanonneerden. Zij wisten wel dat wij daar waren, maar durfden ons niet van te dichtbij aanvallen, daar de twee forten, tussen welke wij ons bevonden, tamelijk dicht bij elkander waren, en deze hun een heilige schrik inboezemden.

Onze toestand werd evenwel elke dag erger. Hele kolonnen Duitsers defileerden aan elke kant. Zij verontrustten ons nochtans niet, en hielden zich tevreden met nu en dan verkenners te sturen, om te zien of wij er nog waren. We hebben er een groot aantal van gedood of gevangen genomen en een grote buit gemaakt: paarden, automobielen, uitrustingen enzovoort. We hadden ons zo goed mogelijk verschanst, ons langs alle kanten tegelijk bewakend, wat de mannen verplichtte altijd op wacht te staan. Gedurende acht dagen en acht nachten sliepen wij niet; nu en dan viel een man, door vaak overmand, in een loopgraaf met het wapen in de hand, in slaap. Op zijn hoogst hebben wij in die acht dagen elk enige uren rust genoten.

Het is ons voorgekomen van meer dan 30 uren achtereen in de loopgraven te blijven, steeds op loer, het gehoor gespannen, nu en dan ondersteund door liefdadige boeren, die ons wat eten en een glas bier brachten. We hadden gelukkig nog enige stuks vee voor het voedsel van onze mannen en we bakten brood, waarbij we de gist door bier vervingen.

Trots alles bleef de gemoedstoestand van onze mannen uitstekend. Zij vroegen maar om te strijden en we moesten ze zelfs tegenhouden, om te beletten dat ze zich te ver waagden.

Maar intussen hadden de Duitsers hun zwaar geschut aangebracht en ze bombardeerden de forten van Chaudfontaine en Embourg. Onze toestand werd meer en meer kritisch. De bommen vlogen over ons en hun brokken vielen soms als een regen op ons neer. We hadden gelukkig de tijd gehad eenvoudige schuilplaatsen te maken. Het was een aanhoudend en oorverdovend kanongebulder, dat noch in de dag noch in de nacht vertraagde. Onze forten boden overigens uitstekend weerstand. Maar wat ons betreft, wij zagen het ogenblik naderen waarop wij zouden verpletterd worden onder een stortvloed van schroot.

De toestand was niet meer houdbaar. Na onder ons beraadslaagd te hebben, besloten wij te pogen de vlucht te nemen. Het was misschien van Charybdis naar Scylla lopen. Want wij moesten door de Duitse linies, dicht bij de forten voorbij, die door onze vrienden bezet waren en die niet verwittigd waren. Deze moesten ons voor vijanden aanzien, wij moesten de Ourthe en de Maas over, waarvan de voornaamste bruggen vernield waren of door Duitsers bezet, en aldus onze troepen bereiken.

We vertrokken dus donderdag laatst, ‘s morgens vroeg. Het was werkelijk tijd, want nauwelijks hadden wij de plaats verlaten, of de

Duitsers wierpen zich op ons. Een compagnie werd zelfs gevangen genomen. We bleven dus met omtrent 400, en een bataljon van een ander regiment, het 14e forteres, insgelijks vierhonderd man sterk.

Wij gingen naar de vallei der Ourthe, bestookt door de Duitsers, tegen wie wij ons herhaaldelijk verdedigden, totdat zij eindelijk de achtervolging opgaven. Wij bereikten de Ourthe bij Tilff. Maar de brug bestond niet meer. Wij zochten een doorwaadbare plaats en gelukten er in de andere oever te bereiken. We beklommen de hoogvlakte met beboste hellingen van Sart-Tilman, ons zo goed mogelijk verbergend.

Wij wisten niets van wat er gebeurd was tijdens de acht laatste dagen en wisten dus niets van de posities door de vijand bezet. Wij richtten onze schreden naar Boncelles, waar we zonder hinder aankwamen, maar waar wij op Duitsers botsten, die zich gereed maakten om dit fort te bombarderen.

Wij joegen ze op de vlucht en zetten onze weg voort naar de brug van de spoorweg van Val-Saint-Lambert, welke volgens de bewoners der streek maar zwak door Duitsers bezet was. Ze was zelfs in het geheel niet bezet en we trokken er man voor man over, tussen de afdammingen, die men op deze plaats heeft gemaakt.

We moesten onder de beschutting der forten blijven. We verwittigden de forten van Flémalle, dat de soldaten die voorbijkwamen, Belgen waren. Wij trokken voorbij en deden hetzelfde wanneer we in de nabijheid kwamen der forten van Hollogne en Loncin. Het was ongeveer 3 uur ‘s morgens wanneer wij te Awans aankwamen. We rustten een paar uren uit. Men meldde ons toen, dat de vijand ons geheel omsingelde. Hij viel ons echter niet aan en we brachten zelfs de verkenners die men op ons had afgezonden, van het rechte spoor. Dit kostte ons enige gekwetsten.

In de namiddag begonnen de Duitsers het fort van Loncin te beschieten.

Onze toestand werd zeer hachelijk. Velen dachten dat ze ditmaal niet zouden ontsnappen; ofwel zouden we tot de laatste gedood worden ofwel zouden we ons moeten overgeven. Van dat laatste wilden we niet horen en besloten dat het beter was een wanhopige poging te doen. We lieten onze gekwetsten aan de zorgen van het Rode Kruis over.

Zodra het nacht was, brachten wij ons plan ten uitvoer. We moesten op onze stappen terugkeren en voorbij de forten van Hollogne en Flémalle trekken. We moesten ook nog het garnizoen verwittigen, want anders zouden ze ons voor de vijand genomen hebben, omdat er geen Belgen meer in de omstreken waren.

Niet zonder moeite gelukten wij er in en wij richtten ons naar Chaperon-Seraing, in de richting van Hoei, waar, volgens wij vernomen hadden, we de Belgen zouden terugvinden.

Maar we ontmoetten vooreerst Duitse ruiterij, die we op de vlucht dreven.

We maakten zelfs krijgsgevangenen, waarvan we vernamen dat er een hele divisie uhlanen in de onmiddellijke nabijheid was.

We vermeden hen en kwamen in een dorp aan, waar we door heel bevolking met vreugde werden ontvangen. Wij durfden echter niet lang daar verblijven en vervolgden onze tocht naar Hoei, waar wij zaterdagnamiddag aankwamen. We hadden gedurende 16 uren gemarcheerd, zonder een ogenblik te rusten, alleenlijk om ons te verdedigen en metterhaast wat de eten.

Te Hoei vernamen we dat de Belgische troepen dezelfde morgen waren vertrokken en dat de Duitsers zich reeds hadden laten zien. We moesten dan dadelijk weer terug op weg zonder iets van het eten te hebben kunnen nuttigen dat men voor ons bereid had. Gelukkiglijk kwam de statieoverste melden dat hij een trein zou klaarmaken, die ons tot Namen zou voeren. Een uur later hadden de uhlanen de statie van Hoei bezet. We waren dus maar juist intijds vertrokken.

26 augustus 1914

Berlijn, 25 augustus. Ik verneem uit het grote hoofdkwartier, dat de Duitse troepen, die Namen van het noorden uit aangevallen hebben, vijf forten reeds volledig verwoest en in bezit genomen hebben en de stad door Duitse soldaten is bezet. In het commandantshuis en het stadhuis is daar nu het Duitse hoofdkwartier gevestigd. Tegen de vier andere forten wordt het vuur voortgezet. De val ook van deze is in enkele uren te verwachten. Van de schoten uit het grote belegeringsgeschut waren er ongewoon veel treffers. Geen fort kon meer dan vijf schoten uithouden.

Maastricht, 25 augustus. Te Luik regent het proclamaties aan de bevolking, dan ondertekend door de burgemeester, die in naam nog steeds de stad bestuurt, dan door de militaire bevelhebber, luitenant-generaal Kolewe. Zo heeft een dier vele mededelingen de navolgende inhoud:

“De inwoners der stad, die gewonden of zieken in hun woning hebben, moeten daarvan duidelijk opgave doen aan de regeringsarts. Van heden af is het ten strengste verboden zonder vergunning van het bestuur in particuliere huizen gewonde of zieke soldaten op te nemen. Alleen de door het bestuur aangewezen hospitalen en ambulances mogen witte vlaggen met het Rode Kruis uitsteken en

kunnen, wanneer er teveel gewonden of zieken zijn, die in nabijgelegen particuliere huizen doen opnemen."

De bevolking maakt de indruk van neerslachtigheid. Ik heb gelegenheid gehad met vele inwoners uit verschillende maatschappelijke lagen te spreken en steeds trof mij, dat de vrees voor gewelddadige handelingen der Duitsers tegen de bevolking er geducht in zit. Mij werd verzekerd dat het geen Belgen geweest zijn, die voor weinige dagen 's avonds op Duitse militairen hadden geschoten, doch Russische studenten, die er de universiteit bezochten. De winkels en magazijnen zijn geopend, doch ik kon niet bemerken dat er noemenswaardige zaken worden gedaan. Op de brede boulevards exerceren de troepen, of houden er appel, onder grote belangstelling der burgerbevolking. De stad is voornamelijk bezet door reserve- en landweertroepen, die echter in hun optreden geenszins verraden niet tot het actieve leger te behoren. Een hoofdofficier deelde mij onomwonden en zonder terughoudendheid mee, hetgeen hij wist van de loop van de zaken tot dusverre en verwachtte van het vervolg van de veldtocht. Mijn zegsman maakte er geen geheim van, dat het "Loch im südlichen Elzas" met opzet was opengelaten om een inval der Fransen daar uit te lokken. Dit toch zou de Duitsers op het andere gevechtsterrein ontlasten. Thans echter was dat gat gesloten en zou er geen muis meer door kunnen dringen.

Een officier van de generale staf deelde mee, dat hij gisterenavond persoonlijk binnen Namen geweest en daarvan terugkeerde. Hij was verrast over het zelf niet verwachte voorlopig zo grote succes der Duitsers en eindigde het interview met het uitspreken der verwachting, dat als alles zo voortging als tot dusverre, hij binnen vier weken zo niet de vrede, dan toch een wapenstilstand in het verschiet zag.

Uit de bereidwilligheid waarmee deze officier mij aanhoorde zal het duidelijk zijn, dat er niet in het minst bezwaar bestaat mijn onderhoud te publiceren, daar ik hem vooruit gezegd had dat ik Nederlander was en vroeg of ik een en ander in Nederland mocht mededelen. Van grote geheimzinnigheid is geen sprake, de Duitse officieren onthouden zich ten enenmale van nodeloze gewichtigdoenerij.

Onder de inwoners van Luik lopen de zotste geruchten: de Fransen zouden te Aken zijn en tot daar over Luxemburg zijn binnengedrongen. Een ander wist mij mede te delen dat onder de straatweg van Tongeren over een lengte van niet minder dan 2 km een mijn was gelegd en deze was ontploft toen twee Duitse regimenten passeerden. Dergelijke gezegden vinden gretig geloof, de ongerijmdheid beseft niemand.

Het verdient zeker vermelding dat enkele Engelse bladen volmondig de tegenspoed van de wapenen de verbonden legers in België erkennen.

The Pall Mall Gazette van gisteren zegt dat de positie van de Engels-Franse troepen door het Duitse succes ongunstiger is geworden. Wel hebben ze nog goede kansen, als de Duitsers maar niet gemagnetiseerd zijn door Elzas-Lotharingen en te veel van hun krachten aan het oostelijke front hebben geconcentreerd. Het blad erkent dat Frankrijks lot tot de crisis is genaderd. Ook de Daily Chronicle gewaagt van de zware slagen, die de Duitsers hun tegenstanders hebben toegebracht.

Men meldt ons uit Maastricht op 24 augustus:

Er is zoveel in deze tijd geschreven over de verwoesting van Belgische dorpen, over gewelddadigheden der Duitsers, die, zoals we reeds

meldden, meermalen te wijten waren aan het feit, dat de mensen elkaar onderling niet verstonden, dat nu het tegenovergestelde ook wel eens vermelding verdient.

In Wandre, een plaatsje aan de rechteroever der Maas, waar de trein naar Barchon loopt, waren de notabelen bij de komst der Duitsers gevlucht. Alleen de burgemeester was op zijn post gebleven, doch die verstond en sprak geen woord Duits. Een Nederlands onderwijzer, gehuwd met een Belgische dame en wonende te Wandre, sprak wel Duits en diende, toen de Duitsers in het plaatsje kwamen, als tolk. De burgers hadden de wapens moeten inleveren en zodoende was de verhouding niet zo spannend. De mensen kregen inkwartiering, een dag zelfs 1500 paarden en kanonnen, ontvingen betaling en nu er niets meer voorradig is, zorgen de Duitse troepen die er nog steeds zijn, dat de nodige levensmiddelen voor de bewoners komen, ja zelfs doen ze gratis uitdelingen aan de armen. Zij hebben de verzekering gegeven, dat het plaatsje gespaard zou blijven. Wel is er tweemaal reeds een kleine conflict geweest en heeft men gemeend, dat burgers geschoten had. Toen de bewuste onderwijzer echter in de bres sprong, is er een enquête ingesteld en tot tweemaal toe werden de burgers in het gelijk gesteld en is er niets gebeurd. Als Nederlander kan hij vrij vertrekken, maar in het belang der gemeente, waar hij woonde en van de gemeentenaren, vond hij het zijn plicht te blijven. Hij bracht heden vrouw en kinderen hierheen, maar gaat morgen zelf terug.

Parijs, 25 augustus. 11 uur ‘s avonds. Ten westen van de Maas bezetten de Frans-Engelse troepen, die zich tengevolge van de hun eergisteren gegeven bevelen in verdedigende houding op de dekkingslinie gereed moesten houden, een frontlinie in de nabijheid van Givet (aan de Maas, bij de Frans-Belgische grens). Zij hebben dit front al vechtende bereikt en houden de tegenstander, wiens voorwaartse beweging geheel is tegengehouden, in toom.

Ten oosten van de Maas hebben onze troepen het terrein weer bereikt, vanwaar zij vertrokken waren en zijn meester in de uitlopers van het grote woud der Ardennen.

Eerst was op de rechtervleugel een krachtige voorwaartse beweging ondernomen, welke de vijand tot wijken bracht, doch de opperbevelhebber liet de achtervolging staken, om het gevechtsfront op de aangewezen linie te herstellen.

Eergisteren hebben de Franse troepen bij hun aanval een bewonderenswaardig vuur getoond. Vooral het 16e legerkorps heeft de vijand aan de kant van Virton (oostelijk van Longwy, maar op Belgisch (grens)gebied) aanzienlijke verliezen berokkend.

Aan de Luxemburgse grens en in de streek van de Samber (dus respectievelijk ten oosten en ten westen van de Maas) hebben verscheidene gevechten zonder betekenis plaatsgehad.

Londen, 25 augustus. De bijzonderheden van de gevechten in Zuid-België laten geen twijfel, dat de verliezen aan beide zijden talrijk zijn. Behalve de Franse troepen uit Afrika hebben ook de Engelsen ernstige verliezen toegebracht aan de Duitse keizerlijke garde. De Engelse troepen trokken slechts op uitdrukkelijk bevel van de opperbevelhebber terug en, aldus dit bericht uit Engelse bron, niet onder druk van de vijand.

Londen, 26 augustus. Een Times-correspondent, die een deel van de grote slag in Zuid-België heeft bijgewoond, is uitgeput van vermoeidheid in Parijs aangekomen. Hij had de in opwinding en paniek verkerende stad Charleroi verlaten met de laatste trein, die daar vandaan nog had kunnen vertrekken. Dat was vrijdagmorgen, juist toen de eerste granaatkartets in het station viel. Alle wegen waren vol vluchtelingen. Na een langzame treinreis werd Bergen

bereikt, waar Engelse soldaten aan het kanaal zaten te vissen met snoeren, die zij aan de bajonet van hun geweer hadden bevestigd. In Bergen heerste kalmte, al kon men het vuren in de verte duidelijk horen.

De correspondent verliet Bergen ‘s middags om 5 uur; maar bij Blaton moest de trein stoppen omdat er met machinegeweren geschoten werd. Na 2 uur oponthoud ging de trein verder naar Doornik, waar grote consternatie heerste. Zes van de alom rondwarende uhlanen hadden er zich vertoond; maar daarop waren Franse troepen binnengerukt. De volgende morgen in de vroegte had een grote Duitse macht stelling genomen op een mijl afstand van de stad. Wel werden de Duitsers eerst teruggeslagen, maar ten slotte bereikten zij Doornik.

De Times-man wist Rijsel te bereiken, waar reeds ontelbare vluchtelingen de treinen naar Parijs bestormden.

De correspondent ging op weg naar Valenciennes met het oogmerk, naar Charleroi terug te keren. Hij bereikte in een trein met soldaten zondagavond Chimay. Daar hoorde hij van Franse soldaten, wat er na zijn vertrek uit Charleroi was gebeurd. De eerste granaatkartets, waarvan hierboven reeds sprake was geweest, was de inleiding tot een hevige kanonnade.

De Fransen deden een uitval; maar ze moesten terug wegens de grotere getalsterkte van de vijand. Hierop voerden de Turco’s een heldhaftige bajonetaanval uit tegen de Duitse batterij.

Van het bataljon Turco’s keerden slechts 100 ongedeerd terug. De Duitsers rukten onophoudelijk vooruit; en het kwam in de nauwe straten van het middeleeuwse Charleroi tot een moorddadig gevecht. De lijken vulden de straten, zodat wie gewond was zich niet

meer uit de dodenhoop kon loswerken. De Fransen hielden het laatst stand bij het station. Daarna vermeesterden de Duitsers, nadat het gevecht 2 uur geduurd had, de brug; zij verzekerden zich in het bezit van het terrein tot aan Walcourt.

Later op de dag opende, op haar beurt, de Franse artillerie een beschieting op de benedenstad van het ongelukkige Charleroi. De Franse infanterie kwam langzaam, maar met grimmige vastberadenheid opzetten naar de zojuist ontruimde stad, en vermeesterde de linie Thuin-Mettet.

‘s Avonds waren beide partijen door de uitputting gedwongen om het vechten te staken. De volgende dag opende de Franse artillerie opnieuw het vuur. De Fransen kwamen de heuvels afzetten en hernamen verscheidene dorpen.

De verliezen waren zeer aanzienlijk, want aan beide kanten was een ruime toepassing gemaakt van machinegeweren. Ten slotte rukten de Fransen Charleroi opnieuw binnen en wierpen zij de Duitsers over de Samber terug. De straten der stad zijn met lijken bezaaid; de plaats is verwoest.

Na deze berichten van de Franse soldaten te hebben vernomen, hoorde de correspondent dat Charleroi door de Duitsers omsingeld was. Hij vertrok toen in de richting van Namen.

Parijs, 26 augustus. De Petit Parisien meldt, dat volgens de verhalen van Engelse gewonde soldaten de bondgenoten bij Bergen een waar bloedbad hebben aangericht.

Van militaire zijde schrijft men ons: de stad Namen en vijf forten in Duitse handen, de overige vier op het punt van vallen, wederom een niet gering succes der Duitsers. Enige dagen geleden schreven we: het ligt in de Duitse lijn nu ook Namen te nemen, ten einde bevrijd te

zijn van bedreiging in flank en rug bij verder voorwaarts gaan in de richting Frankrijk. Dat Namen al zo spoedig zal vallen, hadden we werkelijk niet gedacht, daar hier bij Namen, in vergelijking met Luik, meer tijd beschikbaar is geweest voor approviandering, opruimingen en zo verder.

Een enkele keer lazen we iets omtrent het medevoeren van reusachtige vuurmonden door Duitse afdelingen. Vuurmonden, getrokken door 36 paarden, van 42 cm kaliber, schietende projectielen van 300 kilo.

Naar alle waarschijnlijkheid heeft Krupp enige batterijen dezer nieuwste soort aan het rijk cadeau gedaan. Het zullen vrij zeker mortieren zijn, dus zeer grote kanonnen, welke enkel gebruikt worden bij het bevuren van forten. Forten moeten, wil men ze gevoelig treffen, met zware brisantgranaten in krombaanvuur beschoten worden. Voor dit vuur onder kromme banen zijn korte vuurmonden noodzakelijk; de lange daarentegen zijn bestemd tot het bevuren van verticale doelen (levende wezens). De projectielen, uit dit laatste geschut geschoten, hebben gestrekte banen en scheren dus vrij kort over de grond.

Officieel is de Duitse artillerie gewapend met een mortier van 21 cm, verschietende projectielen van ongeveer 150 kilo en dit is al welletjes! De vuurmond, gereed tot vuren, weegt 5500 kilo.

Binnenkort zullen we wel wat meer van de nieuwe meegevoerde geschutsoort horen. Het zou ons niet verwonderen dan te vernemen, dat het kaliber ongeveer 30 cm is, waarbij dan projectielen behoren van 450 à 500 kilo[1].

---

[1] Van Duitse zijde wordt echter in een officieus bericht volgehouden, dat het kaliber 42 cm is. – Redactie.

Met Namen is Duitsland meester van een belangrijk spoorwegknooppunt en enige bruggen over de Maas, zo ze niet vernield zijn. Wat spoorwegen voor de aanvallende Duitse legers zijn, blijkt al uit de zoeven terloops genoemde projectielgewichten. Levensmiddelen zijn in het vijandelijke land wellicht te krijgen, maar munitie niet.

De vermetelheid der Duitse bereden troepen is ook bij de opmars naar Charleroi weer door ettelijke staaltjes gebleken. Een Engels oorlogscorrespondent verhaalt daarvan het volgende:

“Bij mijn terugkeer in Charleroi vernam ik, dat een afdeling van 20 man doodshoofdhuzaren ‘s ochtends om 7 uur onder aanvoering van een officier, de stad binnenreed. De ruiters reden naar de Samber en wensten de mensen aan de deuren “Goedemorgen”. Tot de vrouwen zegden zij “Bonjour! Bonjour!” Daar deze soldaten in kaki waarden, hield de bevolking hen voor Engelsen. Zo werden zij door sommigen toegejuicht. De Franse soldaten, die ook misleid werden, lieten hen passeren. Ten slotte werden zij opgemerkt door een officier, die voor zijn raam zat. Deze snelde onmiddellijk naar een detachement, dat in de rue Pont Neuf de wacht had; en waarschuwde. Dadelijk openden de infanteriesoldaten het vuur op de Duitse ruiters, van wie er drie werden neergeschoten. De overigen namen de vlucht.

Namen.

Twee Engelse journalisten, Ashmond-Bartlett en Granville Fortescue bespreken in hun blad, de Daily Telegraph, de val van Namen, en vinden het een erg kwaad ding voor de verbonden legers. Eerstgenoemde constateert, dat het bericht omtrent de val van Namen en het daardoor veroorzaakte terugtrekken van de daarachter gelegen Franse rechtervleugel, als een pijnlijke verrassing gekomen is. Bartlett erkent echter, dat we de kracht en de duur van

de verdediging van Namen niet juist kunnen beoordelen. Men weet niet hoe lang het omsingeld is geweest en ook niet hoe lang het bombardement van het Duitse zware geschut, dat per trein heel tot Luik had kunnen worden aangevoerd, heeft doorstaan.

Granville Fortescue acht de val van Namen een zware tegenslag voor de verbondenen. Het was, meent hij, van alles overheersend belang, dat de vesting tot iedere prijs zou worden gehouden. Echter was hij 10 dagen tevoren in Namen geweest en had toen kunnen constateren, dat de troepen die de verdedigingslinies tussen de forten moesten houden veel te zwak waren.

De Belgische staatscourant bevat een koninklijk besluit van 24 dezer, waarbij wordt vastgesteld, dat het niet door de Duitsers en de verbonden legers bezette grondgebied een enkel militair district vormt. Luitenant generaal Clooten is tot militaire gouverneur over dat district benoemd.

27 augustus 1914

De slag aan de Belgisch-Franse grens.

Parijs, 26 augustus. de Petit Parisien heeft de volgende verhalen over de slag van zaterdag tot maandag:

Het Engelse leger heeft weerstand geboden aan zes felle aanvallen der Duitsers. Volgens gewonde soldaten richten de ententelegers in de nabijheid van Bergen (Mons) ware hecatomben van Duitsers aan. Zo hoge dammen vormden de lijken der Duitsers op het slagveld, dat de Turco’s bij een vinnige aanval grote moeite ondervonden om met de vijand in aanraking te komen.

Het krijgsbedrijf in België.

Antwerpen, 26 augustus. Hier zijn hedenavond uit Mechelen vele gewonden overgebracht.

De militaire overheid deelt het volgende mee: zoals wij reeds gemeld hebben, is de krijgsbeweging zuidwaarts Mechelen volkomen geslaagd; het doel was tweeledig: de tijdelijke verdedigingswerken, door de Duitsers aldaar opgericht, te vernietigen, vervolgens een zo aanzienlijk mogelijk getal troepen naar ons te trekken om de linkervleugel der Fransen een deel van hun tegenstanders te onttrekken. Het gevolg is geweest dat het vierde Duitse legerkorps, dat reeds zuidwaarts was opgerukt, verplicht is geworden rechtsomkeert te maken en de Duitsers tussen Mechelen en Brussel te versterken. De vierde afdeling van Namen, na door haar tegenwoordigheid de vijandelijke colonnes tegengehouden te hebben, naar het voorbeeld der derde afdeling te Luik, heeft zich geheel kunnen losmaken langs de sector van Samber en Maas en is over Mariembourg teruggetrokken. Zij heeft de Franse lijnen bereikt, waar zij een korte doch nodige rust zal nemen vooraleer weer actief op te treden.

Namen.

Berlijn, 26 augustus. De grote generale staf meldt: alle forten van Namen zijn in onze handen gevallen.

Berlijn 26 augustus. De laatste vier forten hebben vandaag gecapituleerd.

De militaire toestand.

Parijs, 26 augustus. aan de Frans-Belgische grens zijn de Franse en Engelse linies nog enigszins teruggetrokken. Er is nog geen beslissend resultaat.

De militaire toestand in België.

Berlijn, 26 augustus. Een berichtgever seint op heden uit het militaire hoofdkwartier:

De weg naar Frankrijk ligt voor het Duitse leger open. Heel België bevindt zich in Duits bezit, met uitzondering van Antwerpen.

De vermeestering van Luik en Namen heeft bewezen, dat ook de sterkste en modernste forten niet tegen het Duitse belegeringsgeschut bestand zijn.

Gisteren en heden hebben oorlogscorrespondenten en de buitenlandse militaire attachés van het Duitse hoofdkwartier uit een autotocht naar België gedaan, opdat zij op de 1000 kilometers lange rit er zich van konden overtuigen dat in België geen gewapende tegenstand tegen de Duitse soldaten meer bestaat. De Belgische soldaten, die overal zijn weggetrokken, hebben de werken van beschaving van hun eigen land verwoest. De Duitse genie bouwt nieuwe bruggen en enige duizenden Duitse mineurs zijn bezig in een door Belgische soldaten vernielde tunnel de passage vrij te maken.

Het schouwspel, dat zich te Namen voordeed, kan ik niet beschrijven. De straten en de trottoirs zijn bezaaid met geweren, ransels, kookpannen, gordels, petten, flessen, enzovoort. Opmerkelijk is het groot aantal weggeworpen uniformen.

De bevolking, alsmede gevangen genomen officieren, zijn verbaasd over de uitwerking van de Duitse artillerie en de doodsverachting van de Duitse soldaten. Het laatste fort, waar de Belgen standhielden, is door ongeveer 100 Duitse soldaten, trots hevig geweervuur, overrompeld en genomen. De bevolking is de Duitsers niet meer zo vijandig gezind als in de aanvang van de oorlog.

Men hoort daarentegen verwensingen uiten tegen Engelsen en Fransen, die de Belgen alles beloofden, maar niets hebben gedaan om hen te redden.

Slechts in enkele streken is de bevolking nog even vijandig als in het begin.

Het Duitse bestuur in België is reeds geregeld. Het maakt een gunstige indruk op de bevolking dat men de veldmaarschalk generaal von der Goltz aan het hoofd van het bestuur heeft gesteld en dat men hem een persoonlijkheid heeft toegevoegd die men in België al sedert jaren kent, te weten de regeringspresident van Aken en afgevaardigde Trimborn, die een Belgische van aanzienlijke familie tot vrouw heeft.

Of de Duitse troepen al naar de slag togen of er vandaan kwamen, zij waren opgewekt en hadden de geweren met bloemen getooid. De gezondheid laat niets te wensen.

Groot opzien baarden niet alleen bij de bevolking, maar ook bij de buitenlandse militaire attachés de talrijke verplaatsbare veldkeukens, die het mogelijk maken om warm eten naar het front te brengen, maar bovenal de drinkwaterinrichtingen op wagens, die het vuilste en zelfs besmet water in een paar minuten drinkbaar maken. De temperatuur van het gereinigde water is maar twee graden hoger, dan het vuilste water dat in een slang wordt opgeslorpt. De intendance werkt met een snelheid en nauwkeurigheid als op de manoeuvres. De algemene indruk is, dat Duitsland in een paar dagen erin geslaagd is om in het land weer een geregeld bestuur in te voeren.

Een aantal Belgische zware locomotieven doet thans dienst op de lijnen der Compagnie du Nord in Frankrijk, voor het vervoer der troepen naar de Frans-Belgische grens.

Men meldt ons uit Maastricht op 25 augustus:

In een bericht van gisteren sprak ik over een Belgische soldaat, die afgekeurd zijnde hierheen was gekomen. Hedenmorgen nu had ik een onderhoud met hem en vertelde hij mij zijn wedervaren. Hij behoorde tot het 14e regiment en is onmiddellijk, toen de Duitsers voor Moelingen België binnengedrongen waren, moeten vertrekken naar Romsée, in het land van Herve. Hier hebben zij woensdag vijf augustus de vijand afgewacht en donderdagnacht om 2 uur is het gevecht begonnen. Van twee kanten zijn er veel doden en zeer veel gewonden geweest. Ten slotte zijn de Belgen daar voor de veel grotere overmacht van de Duitsers moeten terugtrekken. Ze zijn vandaag gemarcheerd op Loncin: van hieruit naar Waremme en toen naar Hannut. Daar hebben zij stelling genomen naar de kant van Belgisch Limburg.

Ze moesten daar loopgraven maken, waarin zij een nacht hebben doorgebracht. Om 4 uur ‘s morgens heeft het 11e linieregiment toen positie genomen in de loopgraven. Zij zijn van daar weggetrokken naar Hoegaarden bij Tienen, alles te voet.

Te Hoegaarden zijn ze samengekomen met de verdere troepen. Ze zijn op Leuven aangetrokken, waar zij twee dagen bleven. Vandaar ging het naar Aarschot, waar ze weer loopgraven moesten aanleggen en waar hij ook mee de slag geleverd heeft. De Duitsers hadden daar hun artillerie geplaatst tegenover het Belgische veldleger, dat is moeten terugtrekken. Hij beweerde, dat tegen dat Duitse geschut niets bestand was. Het was een ware regen van kogels, die over Aarschot neerkwam. Hij vertelde, dat, terwijl zij op het slagveld bezig

waren, hun, zowel onze als de doden der Duitsers te begraven, de Duitse artillerie vooruit schoof en het vuur opende.

Het Belgische leger is toen teruggetrokken op Mechelen en van daar naar een plaatsje in de buurt van Antwerpen. Al die nachten in de loopgraven en in de regen hadden hem een zware koude bezorgd, zodat hij in het hospitaal te Antwerpen werd opgenomen. Na enige dagen door de geneesheer onderzocht, werd hij ongeschikt bevonden voor lange marsen en afgekeurd. Naar Luik teruggaan, waar hij thuishoorde, was geen denken aan. Daarom raadde men hem aan zo spoedig mogelijk de Nederlandse grens te bereiken. Hij wist niet meer de naam van het grensstation maar het zal wel Essen geweest zijn. Van hieruit werd hij gratis vervoerd naar Roermond en vandaar is hij hierheen gekomen.

De Belgische legatie deelt mee: bij een wet van vier augustus jongstleden is een amnestie verleend aan alle Belgische deserteurs. Deze moeten vóór vier september weer in het Belgische leger aanwezig zijn, zijnde dit de uiterste termijn.

Wij hebben onder de telegrammen al meermalen melding gemaakt van de bloedige gevechten in en om Charleroi. Iemand, die uit Maubeuge te Parijs was aangekomen, verzekerde dat de stad tot vijfmaal toe door de Duitsers was genomen en door de Fransen hernomen. Toen de Duitsers er de laatste maal uit terugtrokken hadden zij eerst de stad in brand gestoken.

Een correspondent van het Central News agentschap, Alfred J. Rorke, heeft een uitvoerig telegram gestuurd over de gevechten, door de Engelse troepen bij Bergen geleverd. Volgens deze berichtgever hadden de Engelsen gedurende twee dagen de hoofdaanval van de Duitsers moeten doorstaan. De verbetenheid en het schieten der Engelsen waren prachtig geweest. De schutters waren volkomen

kalm gebleven; en de correspondent trekt dan ook de conclusie dat, zo de Engelsen al zware verliezen hebben geleden, de Duitse verliezen nog zwaarder moeten zijn geweest. Ook de Britse cavaleriedivisie moet, volgens Rorke, verwonderlijk goed hebben gestreden.

Een andere oorlogscorrespondent, William Maxwell, doet mededelingen over de posities van de Engelse strijdmacht op de 22e 's avonds. De 1e Britse cavaleriedivisie had haar hoofdkwartier te Givry, dicht bij de grens, en trok noordwaarts in de richting van Binche. Cavalerie dekte het terrein zuidoostelijk van Bergen. Zij werd vooruitgeschoven, ook in de richting van Fontaine l'Evêque, ten westen van Charleroi, en bedreigde, in algemene zin beschouwd, de linkervleugel van de Duitse ruiterij, die uit de richting van Brussel kwam.

Een reusachtig leger was aan de grens samengetrokken en België binnengekomen.

Bergen was het hoofdconcentratiepunt der Engelsen. Het leger was bestemd voor de aanval, want er werden geen pogingen gedaan om verdedigingswerken aan te leggen. Van Bergen strekte het Engelse leger zich in westelijke richting uit langs het kanaal van Bergen, van Maubeuge over Bavay tot aan Valenciennes, waar de Schotse regimenten buitengewone geestdrift wekten. Van Bergen westwaarts, werd het Belgisch gebied slechts weinig verdedigd.

De meeste troepen zijn van die kant teruggeroepen. Pruisische patrouilles doorkruisen die streek, en het is duidelijk dat zich daarachter een groot leger bevindt.

Dit was, we herhalen het nog even, de positie van de Engelse strijdkrachten in Zuid-België op de avond van zaterdag. Sindsdien is er natuurlijk van alles gebeurd.

Uit het Engelse parlement.

Het expeditieleger, zo deelde Kitchener mee, is aan de noordwestelijke grens van Frankrijk in het veld gegaan en is voortgerukt naar de buurt van Bergen in België. Reeds 36 uur zijn de Engelse troepen met een overmacht van Duitsers slaags geweest. De bewegingen, die ze moesten uitvoeren, zijn die, welke de grootste koelbloedigheid bij de soldaten en beleid bij de bevelhebbers eisen. Europese gevechten brengen meer verliezen mee dan de veldtochten, waarin wij gewoonlijk in andere delen der wereld betrokken zijn. Naar schatting van sir John French zijn er sinds het begin der eigenlijke vijandelijkheden iets meer dan 2000 Engelsen buiten gevecht gesteld.

28 augustus 1914

Parijs, 27 augustus. Aan de Maas hebben de Fransen de Duitsers krachtig teruggeslagen en een vaandel vermeesterd.

De Belgische troepen die Namen hebben verdedigd en het Franse regiment dat hen heeft gesteund, hebben zich bij de Franse linies in het noorden gevoegd.

Het Engelse leger, aangevallen door een grote overmacht is na een schitterende tegenstand teruggetrokken.

De veldslag in België.

Londen, 25 augustus.

Het is moeilijk, om met de weinige gegevens die de censuur ons gunt, over de slag in Zuid-België, - zal hij de slag bij Bergen en Charleroi heten in de geschiedenis? - te schrijven. Het is winst voor de Duitsers, zoveel is zeker. In hoever is de slag zelf een nederlaag geweest of kan men het terugtrekken der verbondenen geheel schrijven op rekening van de raadselachtig snelle val van Namen? De Engelsen hadden in het gevecht "het terrein behouden", vernamen wij gisteren. Wij weten nu, dat er ongeveer 2000 doden en gewonden zijn: een ernstig gevecht is het dus geweest. Het eerste bloed door Engeland op het vasteland gestort sinds de Krimoorlog, 60 jaar geleden. En de voornaamste gevolgtrekking die uit de gebeurtenissen van zondag te maken valt, is wel, dat er nog heel wat meer zal vloeien. Voor de meeste en ook voor veel deskundigen Engelsen is het resultaat van de slag een grote teleurstelling geweest. Er waren wel hoe langer hoe meer waarschuwingen losgekomen, dat het Duitse leger, zoals het zich na de omverwerping van de tegenstand van Luik in België vertoonde, een geducht wapen van aanval was. De snelle en rake bezetting van driekwart België had ook wel indruk gemaakt. Maar wie kon voorzien, dat Namen geen stand zou houden! En nu heeft het gelijktijdig opdringen aan Frankrijk's oostgrens wel overtuigend bewezen, dat de legermacht, die Duitsland op het ogenblik kan afzonderen voor de westelijke oorlog, geen kleinigheid is.

De bladen, ik seinde het al, trachten niet de ernst van de tegenslag te verbloemen. Dat was ook niet wel mogelijk, want onder hun suggestie verwacht het publiek gans andere dingen. Maar ze houden vol, en dat is ook zeker de algemene overtuiging van het Engelse volk, dat de Duitsers op de duur aan het kortste eind moeten trekken. Het blijft de oude redenering: de verbondenen behoeven in het Westen voorlopig slechts te verdedigen, tijd te winnen, en de terugtocht van zondag bewijst natuurlijk volstrekt niet, dat de sterke verdedigingslinies op de Franse grens, waar de invallers nu komen te

staan, zomaar omver gestoten zullen worden. Intussen treedt het Russische leger Pruisen binnen en noopt op de duur de Duitsers om hun greep op het Westen te verzwakken.

Hoe dan ook, het is een ernstig uur, in dit land. De tijd voor het ontwerpen van nieuwe kaarten van Europa is voorlopig voorbij. Er is ander werk te doen. Vanmiddag heeft Lord Kitchener zijn maidenspeech gehouden, niet slechts als minister, maar ook als parlementslid. Het zal in Engelands parlementaire geschiedenis niet vaak zijn voorgevallen, dat de minister met het geijkte beroep op de welwillendheid van het Huis moet beginnen. Hij schijnt geen redenaar te zijn. Volgens een verslag "zette hij zijn bril op en las als volgt ...", hetgeen geen heroïsche indruk maakt. Maar niemand verwacht of verlangt welsprekendheid van Lord Kitchener. Hij had enkele belangrijke dingen te zeggen. Natuurlijk voor het nationaal zelfgevoel strelend, dat de houding der Britse troepen met zoveel lof kon worden besproken. Maar waar het in de rede op aan kwam, was de verklaring, dat het in de bedoeling der regering lag om het leger op het vasteland gestadig uit te breiden tot op 30 divisies toe, en dat de spreker rekening hield met een lange duur van de oorlog, langer zelfs dan drie jaar.

Dat wil zeggen, dat de Engelse regering (dat was niet anders te verwachten en zo schrijft ook de Franse pers) de strijd wil volhouden tot de overwinning toe. Men huivert bij de gedachte, wat er van ons rampzalig Europa geworden moet zijn na zeg een jaar, om van drie jaren te zwijgen!, van deze verwoestende oorlog. Drie weken zijn genoeg geweest om België overhoop te werpen. Geen land, althans niet dat ik me kan voorstellen, kan deze oorlog langer dan een half jaar volhouden, behalve Engeland. En in die omstandigheid ligt de voornaamste oorzaak van dat ongeschokt zelfvertrouwen van dit volk. De overwinning, zijn Duitse en Franse autoriteiten het er niet over eens geweest? moet liggen bij hem, die het langst kan

volhouden. “Wij kunnen het het langst volhouden”, weten de Engelsen.

Het Duitse veldtochtplan.

In de Daily Chronicle vinden wij een erkenning van de misrekening der bondgenoten ten aanzien van het Duitse veldtochtplan tegen Frankrijk. Uitgaande van een officieuze mededeling in de Temps, dat het grootste deel van het Franse leger oorspronkelijk naar de grenzen van Elzas-Lotharingen was gezonden, omdat vandaar de grote aanval verwacht werd, stelt de bijzondere correspondent der Daily Chronicle te Parijs, G. H. Perris, de vraag hoe het mogelijk is, dat Frankrijk zijn noordergrens betrekkelijk zo weinig beschermd kon laten, en hoe, ook na de inval van de Duitsers in België, noch te Londen, noch te Parijs een Duitse opmars naar Frankrijk werd verwacht, zoals thans wordt volbracht.

De schrijver wijst er dan op dat de door het Duitse leger gekozen weg van Keulen over Aken en Brussel door de Dendervallei blijkbaar al lang tevoren was bepaald en dat dit veldtochtplan in alle bijzonderheden moet zijn uitgewerkt geweest toen nog niemand aan een oorlog dacht. De oorlog is plotseling gekomen en met een schijnbaar onbeduidend voorwendsel begonnen. Iedereen stond er verbluft van. Toch hadden de Fransen als goede militairen vooruit moeten zien en, zo zal men nu achteraf zeggen, moeten voorbereid zijn op hetgeen thans gebeurt. Dat zij dit niet zijn, is slechts hieraan toe te schrijven dat zij, en met hen de Engelsen, nooit hadden kunnen denken dat Duitsland er toe zou overgaan om België te vernietigen ter wille van zijn veldtochtplan tegen Frankrijk. Men had ten hoogste op het schenden van de uiterste oostelijke grenzen van België gerekend, maar niemand kon verwacht hebben dat Duitsland door de westelijke vlakte van België heen zou trekken.

Een bijzondere berichtgever van de Daily News wijst erop, dat de verbindingslijnen der Duitse legermacht bij een snelle zuidwaartse opmars door België ieder ogenblik kans lopen om door het nog niet verslagen Belgische veldleger te worden afgesneden. Het Duitse leger “hangt in de lucht”. Het heeft niets achter zich. Alles is gezet op de overwinning van het voorwaarts rukkende leger. Er is geen tweede linie met het oog op een mogelijke nederlaag. En tussen Brussel met zijn kleine bezetting en de Duitse grens merkt men niets van aanrukkende versterkingen.

Men meldt ons uit Maastricht:

Van bevriende zijde ontving ik een papier vol aantekeningen, gemaakt door een Belgische apotheker uit een der plaatsjes benoorden Luik, aan de rechteroever der Maas. Enkele laten we hier volgen:

Te Jupelle hebben de Duitsers een brug over de Maas aangelegd, om dit plaatsje met Herstal te verbinden.

Wandre. De brug bestaat nog, maar is ondermijnd (miné) door de Duitsers. Deze hebben de 23e augustus de rue Du Pont gebarricadeerd en hebben er verdedigingswerken gemaakt. De weg naar Luik is eveneens van barricades voorzien door de gendarmerie, om het verkeer met Luik te verhinderen. Aan de kant (dans le flanc) van de berg maakt men loopgraven, evenals op de hoogte van Rabosée en Xhavée. Het is van dit punt, dat de projectielen van meer dan 500 kilo gericht werden op de forten van Pontisse en van Liers. Voor deze projectielen gebruikte men kruit zonder rook, hetgeen verhinderde, dat men van het fort Pontisse kon zien, vanwaar de projectielen geworpen werd.

Dan geeft hij een overzicht van de plaatsjes Bois la Dame en Rabosée, waar op 15 en 16 augustus huizen verbrand te zijn en personen gefusilleerd. Van Cheratte, waar huizen geplunderd zijn en de notabelen met de armen omhoog door het plaatsje gevoerd. De wapenfabrikanten zijn van alles beroofd en alle kelders zijn leeggemaakt.

Barchon. Het hele plaatsje is vernield, met uitzondering van negen huisjes; het gehucht Chefneux is ook verwoest, evenals de boerderij Delhez.

Argenteau. De metalen brug, die opgeblazen is, is vervangen door twee houten bruggen, waarvan een zeer stevig op schragen. En dan eindigt hij: wat blijft erover van die mooi gelegen plaatsjes?

Berlijn, (Zonder opgave van datum en vermoedelijk door de censuur besnoeid).

Namen viel na een beschieting van twee dagen.

Het leger van hertog Albrecht van Wurtemberg heeft de door hem verslagen troepen over de Semois vervolgd en is over de Maas getrokken.

Berlijn. De Belgische bevolking heeft bijna overal aan de gevechten deelgenomen. Daarom zijn de strengste maatregelen tot onderdrukking van het bendewezen der franctireurs genomen.

De Belgische veldtroepen, die mede Namen hebben verdedigd, en een Frans regiment, dat hen had versterkt, hebben onze linies bereikt.

De strijd aan de Frans Belgische grens.

In het telegram van dinsdag, deelt de correspondent van de Times te Parijs de volgende bijzonderheden mee over de voorlopige afloop van de strijd langs de noordelijke grens van Frankrijk en de vermoedelijke opmars van de Duitsers:

De aanvallende beweging van de bondgenoten langs het front van het noordelijke terrein heeft haar doel gemist, hetwelk was om de Duitse troepenmacht te Charleroi in tweeën te snijden: hier slaagden de Duitsers erin door hun overmacht in het voordeel te komen. De verbonden troepen moesten uit de stellingen terugtrekken, en het verdere vechten aan die kant zal nu op Frans gebied plaatshebben.

De Engelse troepen, die op Bergen (Mons) steunden, hebben veel van de last van de drie laatste dagen te dragen gehad. Tegen hun stellingen ondernamen de Duitsers een vinnige aanval, die weerstaan werd met de taaie hardnekkigheid, die de Engelse carrés te Waterloo aan de dag legden. De verliezen der Engelsen zijn zwaar, twee van hun linieregimenten en een keurkorps van de ruiterij werden in het bijzonder zwaar getroffen. In dit eerste gevecht heeft het Engelse expeditieleger echter de hoop en het vertrouwen, dat men erin stelde, gerechtvaardigd. Ooggetuigen van het begin van de aanval der Duitsers tegen Bergen zeggen, dat de Engelse artillerie beter bediend leek te worden dan die van de vijand.

De batterijen, die op de met bossen bedekte hoogten waren opgesteld, brachten de Duitsers zware verliezen toe. De Engelsen deden blijkbaar meer dan alleen stand houden. De uitslag van de slag langs de hele linie was echter een tegenslag voor de verbonden legers, en generaal Joffre achtte het geraden om zijn troepen achter de verdedigingswerken van de Franse grens terug te trekken.

De Duitsers zullen trachten om door de trouée van Stenay en aan die kant de forten van Verdun om te trekken. De gesteldheid van het

terrein en de opvolgende linies van verdedigingswerken zullen echter verder oprukken bijzonder gevaarlijk maken. Tussen Montmédy en Mézières kunnen zij het diep ingesneden dal van de Semois niet zonder zware verliezen overtrekken. De hoofdmacht zou vermoedelijk door het dal van de Samber trachten op te rukken. De doorgang wordt verdedigd door de versterkte stad Maubeuge, die, daar men de tegenwoordige oorlogstoestand voorzien had, reeds lang het oogmerk is geweest van de vestingbouwkundigen.

Maubeuge is altijd beschouwd als het voornaamste steunpunt voor het Engelse expeditieleger in Frankrijk. De voornaamste forten aan de rechteroever van de Samber zijn Rocq, Cherfontaine, Bourdiau en , aan de linkeroever Grevaux, Loveau, Merieu en Boussois. Al die forten zijn de laatste jaren geducht versterkt. De stad zelf is omringd door de vestingwerken van Vauban. In de richting van Valenciennes hebben de verdedigingswerken niet veel te betekenen, en de fortificaties van Rijsel dagtekenen van vóór 1870.

Langs de hele noordoostelijke grens van Frankrijk zijn de verbonden legers in goede orde teruggetrokken op stellingen, die zij bezet zouden gehouden hebben, als de inval in België de krijgsverrichtingen aan de overzijde van de grens niet nodig gemaakt had. De positie van Frankrijk en van haar bondgenoten behoeft dus geen ongerustheid te baren.

Een fietstochtje naar Luik.

Een onzer correspondenten schrijft ons:

Ter geruststelling van velen in Holland, die met bezorgdheid de laatste tijd gedacht hebben aan hun familie of kennissen in Luik, moge het volgende dienen.

Na een pas bij de Duitse consul gehaald te hebben, fietste ik gisterenmorgen (26 augustus) van Maastricht naar Luik, vol spanning wat ik te zien zou krijgen van die woestenij, waarin het schone landschap tussen onze grenzen en Luik moest zijn veranderd, gelijk ik overal gelezen had. Ik koos het bekende rijwielpad langs het kanaal, met zijn prachtige onafgebroken hoge bomenrijen, een genot voor toeristen. Nabij Lixhe ontmoette ik de eerste Duitse post, die mij op vertoon van mijn pas ogenblikkelijk doorliet. Niet ver daarvandaan, aan het water, ligt een grote fabriek met hoge schoorstenen; een ervan was half afgeknapt, maar de vier overige rezen rustig omhoog. Weinig vermoedde ik toen, dat die ene gebroken schoorsteen het enige zou zijn op mijn gehele tocht naar Luik, wat ik van oorlogsverwoestingen te zien zou krijgen.

Ik reed verder door het vruchtbare Maasdal, overal links en rechts rondziende naar afgebrande huizen, naar platgeschoten dorpen; doch niets daarvan. Het zag er alles uit als vroeger, als altijd. Op de uitgestrekte velden tussen kanaal en Maas waren de boeren druk aan het oogsten; voor de huizen zaten vrouwen kousen te breien; kinderen speelden langs de weg. Bij elke brug over het kanaal was een wachtpost, waar ik even af moest stappen; daar lagen enige soldaten in het gras te slapen, anderen zaten in groepjes te kaarten, en enkele kwam eens naar mij toe gekuierd om naar nieuws te vragen

Onder de grote, geheel ongedeerde voetbrug bij Herstal ging ik door, en steeds meer naderde ik Luik; Luik, het oord van verschrikking! Zou ik er binnen kunnen komen zonder bijzondere vergunning? En welke voorzorgen zou ik moeten nemen, om er weer veilig uit te geraken? Daar wandelden enige Luikse jongens gearmd met aardige fabrieksmeisjes; ginds speelde een jonge moeder achter een boom kiekeboe met haar kleine. Was ik hier vlakbij Luik?

Het fietspad was ten einde, ik moest over een sluis en eer ik het wist was ik reeds op de Quai St. Léonard. Een troepje soldaten was aan het exerceren, ten genoege van het publiek. Van aanhouding bemerkte ik niets. Ik reed de stad in; overal militairen, te voet, op de fiets, in automobielen en rijtuigen. Maar overigens alles in volmaakte rust. De trams reden weer; Luikse politieagenten wandelden door de straten.

Het tiental huizen, in de rue de l'Université in de as gelegd, brandde nog wat na; maar ook daar keek niemand meer naar. Men scheen aan alles al lang gewend. Een eindje verder werd de straat afgezet en moest alle verkeer stilstaan, daar men een foto wilde nemen van het Duitse Rode Kruis vóór het universiteitsgebouw; elke Luikenaar, die haast had, moest maar even wachten tot de groep genomen was!

Op de Place du Marché bezocht ik een vijftienjarig meisje, dat ik naar haar angstige ouders in Hollands Limburg wilde terugbrengen. Ze lachte mij uit. Waarom zou ze nu nog weggaan? Het was toch alles even rustig hier! "Maar heb je dan niet vreselijk in angst gezeten?", vroeg ik. "Och wat", zei ze toen, "we hebben alleen schieten gehoord, dat was alles!"

Aanvankelijk ging ik terug zoals ik gekomen was; maar bij Herstal passeerde ik de brug, om te zien of ik langs de grote heirweg aan de overzijde der Maas ook andere indrukken zou krijgen. Ik kwam door Wandre, de inwoners zaten er overal rustig voor de deur, of hielden een praatje met de Duitse soldaten. Nergens een beschadigd huis of iets anders, dat aan vreselijke krijgsbedrijven herinnerde. Heerlijk was het langs de brede, gladde weg vlak langs de rivier! De vele villa's, hoog op de rotsige heuvels rechts, lagen ongedeerd in de zonneschijn. Ik kwam door Argenteau, hier was de brug over de Maas vernield, doch het hele dorp zag er uit als altijd.

Maar Visé dan? Ja, Visé was verschrikkelijk; behalve een enkele buitenwijk, totaal in de as gelegd. Doch de beschrijving daarvan is al uitvoerig gedaan. Enige achtergebleven soldaten ruimden de puinhopen uit de straten.

Natuurlijk wil ik met het voorgaande niet zeggen, dat het land voor Luik in het geheel niet geteisterd is door de oorlog; verre van dien. Er zijn, dat spreekt vanzelf, hier en daar oorden genoeg, waar men nog lang aan de vreselijke strijd, die hier gestreden is, zal herinnerd worden. Maar tegenover de ontzettende voorstellingen, die men zich thans veelal maakt van deze streek, mogen mijn gisteren opgedane indrukken wel eens gesteld worden.

Ieder belanghebbende wete dus, dat elke Nederlander thans zonder enige moeite in Luik kan komen; en tevens, dat in die stad volkomen rust en veiligheid heerst.

Wederwaardigheden van een oorlogscorrespondent.

Men schrijft ons uit Bergen op Zoom op 27 augustus:

Van mijn doel om enigermate getuige te zijn van de grote slag in Zuid-België, ben ik altijd nog even ver verwijderd. Of liever, ik ben er misschien nog verder van af. Want de geringe welwillendheid tot dusver door de oorlogvoerende partijen aan de oorlogscorrespondenten betoond, is nog geringer geworden. Men ziet ze liever niet en worden ze gezien, dan stelt men ze onmiddellijk gelijk aan verdachten.

Toch heeft men nog geen klagen, betrekkelijk. Als men nagaat, dat de buitenlandse correspondenten in de zich in staat van oorlog bevindende provincies van ons land niet meer toegelaten worden, dan is het nog mooi, dat de oorlogvoerende landen zo zachtjes optreden. Op beleefde, maar besliste wijze worden de heren, die

naar het front toe willen, telkenmale teruggestuurd, zodra men uitvindt, dat ze kranten vertegenwoordigen. In de stelling Antwerpen schijnt men nu het scherpst op hen te letten.

Ten einde, als verschillende keren teruggestuurde, niet in grotere moeilijkheden te komen, heb ik me dinsdag gewend tot de militaire autoriteiten in Aken, met het verzoek, mij toe te willen staan over Luik naar Brussel te trekken.

Ik ben daartoe in Maastricht in een autobus gaan zitten, die indertijd goed geweest is. Lang voor het vertrek was de wagen overladen en bij iedere halteplaats moesten telkens weer mensen afgewezen worden, die mee wilden. Het volgeladen gevaarte zeilde scheef langs steile wegen, helde angstwekkend als het een hoek omging, en toen we 's avonds in Vaals stonden te wachten tot de auto op zou dagen om ons weer naar Maastricht te brengen, bereikte ons eindelijk de tijding, dat de wagen ergens langs de weg ondersteboven lag.

Zou er een bijzondere reden zijn waarom in Holland alle beperkte verkeer zo in de war is? Terwijl in België de mensen in de straten bij honderden tezamen stonden om de geweldige tegenslagen van de oorlog te bespreken en dus ieder in de grootste wanhoop was, vertrokken de treinen, die moesten vertrekken, precies op tijd. Gisternacht kwam de trein, die om half twaalf in Bergen op Zoom had moeten zijn, daar om half twee aan. Dit is slechts één staaltje.

Ik had op mijn tocht naar Aken het betrekkelijke ongeluk, de grens te passeren in gezelschap van twee persfotografen, want, waar de legerautoriteiten bang zijn voor correspondenten, voor fotografen is de vrees nog oneindig groter. Aan de grens werden we dus onmiddellijk aangehouden en werd ons de boodschap gedaan, dat men de toestellen in beslag nam om ze naar Aken op te sturen, om daar de platen te ontwikkelen. Werd daar niets verdachts op

gevonden, dan konden de fotografen naar Aken komen om hun toestellen in ontvangst te nemen.

Men begrijpt, hoe de fotografen keken, die ook alleen maar waren gekomen om permissie te vragen om België in te gaan. Maar na lang praten hadden de Duitse officieren de welwillendheid er iets op te vinden. We zouden met z'n drieën naar Aken gezonden worden onder geleide van een soldaat en dan moest men daar maar uitmaken wat er eventueel met ons diende te gebeuren.

Zoiets klinkt nu nooit opwekkend, zelfs niet als het voor de tiende keer is, dat men zo'n boodschappen ontvangt: "Naar Aken opsturen", dat was hetgeen toegepast werd op alles, dat een beetje erger dan gewoon verdacht was.

Het was me dus een pak van mijn hart, toen de soldaat ons in ik weet niet welk gebouw bracht en we daar ontvangen werden door een joviale meneer, die ons inlichtte waar de Hollandse consul woonde, waar we lekker konden eten, maar die zei, geen toestemming te kunnen geven België in te trekken. Op eigen risico konden we het natuurlijk ondernemen, maar zelfs een bewijsje, dat we bij hem geweest waren, kon er niet op overschieten.

Toen hebben we ons getroost met te eten in het restaurant, dat ons was aanbevolen door de vriendelijke heer, en verder hebben we Aken doorkruist. Op de Friedrich-Wilhelm-Platz, waar het anders zo grootsteeds gezellig kan zijn, was het nu opvallend stil. En wat nog passeerde, waren militaire auto's en dames. Heren zag men er haast niet. Het viel me op, hoeveel vrouwen in de rouw waren onder die stil voortgaande wandelaarsters. De talrijke winkels, waar rouwstoffen geëtaleerd werden, maakten het aanzien niet vrolijker.

Nadat we in Vaals nog even bij de Duitse commandant geweest waren, die ons toestond naar Holland terug te keren, bleven we over de grens wachten op de autobus ... die niet kwam. Tegen flink geld vonden we eindelijk een chauffeur bereid, ons in zijn lege auto mee naar Maastricht te nemen, en als ik nu aan Aken terugdenk, dan zie ik voor me een spoorwegviaduct waar we onderdoor gingen en waar boven overheen reed een eindeloze trein met open wagens waarop gepantserde automobielen. Daar vlak achter een niet te tellen aantal versierde goederenwagens vol juichende soldaten. En hoog in de lucht een “Taube”, die snel zuidwaarts dreef.